

Handläggare
Anna Forsström
Telefon: 08-50825085
Carolina Morales
Telefon: 08-50825146**Till**
Socialnämnden
2018-06-12

Ungdomar med kriminellt beteende och missbruksproblem- tillämpning av LVU

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Gillis Hammar
FörvaltningsdirektörVeronica Wolgast
Avdelningschef

Sammanfattning

Kvalitetsgranskningen avser handläggningen av ungdomsärenden som gäller allvarligt missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende vid stadsdelsförvaltningarna Skarpnäck, Skärholmen och Älvsjö. I granskningen framkom inga större skillnader beträffande handläggning och bedömningar vid de granskade stadsdelsförvaltningarna vilket utifrån ett likställighetsperspektiv är positivt. I merparten av ärendena bedömde socialtjänstinspektörerna att ungdomens behov av skydd och vård tillgodosågs av de beviljade insatserna. Utvecklingsområden som framkom var att utredningstiderna överträddes i cirka en tredjedel av ärendena samt att strukturerade instrument användes i låg grad.

Bakgrund

Bakgrunden till aktuellt granskningstema var ett önskemål från Stockholm stadsledningskontor om att se över hur socialtjänsten i staden hanterar ungdomar där det föreligger allvarlig oro med anledning av den unges beteende.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet¹

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 7 juni 2018. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 7 juni 2018.

Jämställdhetsanalys

Det förekom en större andel pojkar än flickor i det granskade materialet. Detta bedöms bero på att många av ärendena präglades av antisocialt beteende och faktum är att unga män begår mer brott, framför allt våldsrelaterade brott, än unga kvinnor.² Flickornas beteende rörde i högre grad vagabonderande och självskadebeteenden än pojkarnas. I utredningarna gällande flickorna var den psykiska ohälsan mer belyst än i pojkarnas utredningar. Troligt är att psykisk ohälsa förekommer även hos pojkarna men att fokus i utredningarna ligger mer på det utagerande beteendet.

Ärendet

Sammanlagt granskades 45 slumpvis utvalda ärenden som avsåg allvarlig oro med anledning av den unges eget beteende kring missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. Tidsperioden som granskades var 2016 och 2017. Vidare hölls en intervju med representanter från ledning och socialsekreterare vid varje stadsdelsförvaltning.

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

² Brottsförebyggande Rådet (2014) Gärningspersoners kön och ålder vid misshandel, hot, rån och sexualbrott

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

I granskningen framkom inga större skillnader beträffande handläggning och bedömningar vid de granskade stadsdelsförvaltningarna vilket utifrån ett likställighetsperspektiv är positivt. Enheternas generella gräns för när placering och vård med stöd av LVU³ tillämpades var tämligen lika. LVU-vård i hemmet skedde i enlighet med tillämpningsanvisningarna. I merparten av ärendena bedömde socialtjänstinspektörerna att ungdomens behov av skydd och vård tillgodosågs av beviljade insatserna.

Det återfanns ett aktuellt beslutsunderlag i samtliga ärenden vid Skärholmen och Skarpnäck och saknades i två fall vid Älvsjö. Utredningstiderna överträddes i cirka en tredjedel av ärendena vid samtliga förvaltningar vilket visar på ett behov av fortsatt intern uppföljning kring detta. Vid Skarpnäck var dokumentationen ibland svår att följa på så sätt att relevant information var svår att hitta i journaler och utredningar samt att informationen ibland var knapphändig.

Självbestämmande och integritet

I så gott som alla granskade ärenden var ungdomen delaktig och fick föra fram sina egna synpunkter vid många tillfällen under ärendeprocessen. Det förekom också omfattande motivationsarbete i merparten av ärendena. Stora ansträngningar gjordes för att motivera och bereda den unge möjlighet att påverka sitt eget ärende. Det är tydligt att barns delaktighet varit en prioriterad fråga och att kvaliteten i handläggningen stärkts av dessa satsningar.

Helhetssyn och samordning

I de granskade ärendena förekom mycket samverkan med framför allt skola och Framtid Stockholm. Skärholmen hade högst andel ungdomar i SIG⁴ och högst andel samverkan med polisen. Samarbetet med polisen kan utökas vid Skarpnäck och Älvsjö.

Få ungdomar hade en pågående kontakt med landstinget. De få SIP⁵ som återfanns var framför allt vid Skarpnäck. Denna förvaltning har ett aktivt arbete kring SIP och en SIP-samordnare vilket kan vara en bidragande orsak till detta. En majoritet av ungdomarna vid alla stadsdelsförvaltningar hade psykisk ohälsa och neuropsykiatriska

³ Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

⁴ Social insatsgrupp

⁵ Samordnad Individuell Plan

funktionsnedsättningar. Ungdomar med ADHD⁶ löper en kraftigt förhöjd risk att utveckla missbruk och kriminalitet. Mot bakgrund av att adekvat medicinering är en tydlig skyddsfaktor bör socialtjänsten i högre grad stödja och lotsa familjerna att etablera och upprätthålla kontakt med medicinsk expertis. Frågan om samverkan med landstinget utifrån målgruppens behov och gemensamma arbetssätt behöver hanteras vidare på lokal nivå men framför allt på övergripande nivå.

Kunskapsbaserad verksamhet

Få utredningar baserades på underlag från strukturerade bedömningsinstrument. Vid Skärholmens stadsdelsförvaltning finns mål i verksamhetsplaneringen som syftar till att utöka användandet av SAVRY⁷, vilket är ett bra sätt att stärka kvaliteten i utredningsarbetet.

För att höja kvaliteten är det viktigt att instrument med stöd i forskning används i högre grad vid alla stadsdelsförvaltningar eftersom de ger bättre träffsäkerhet och högre kvalitet i utredningarna.⁸ Ett ökat användande av instrument kan också bidra till att normer baserat på kön inte på ett subjektivt sätt styr utredningar och bedömningar. För att identifiera barn och ungdomar med hög risk i åldern 6-12 år rekommenderas även att EARL 20B/21G⁹ används i barngrupperna.

Tillgänglighet och effektivitet

Hälften av ungdomarna i de granskade ärendena hade varit aktuella hos socialtjänsten redan som barn. I några ärenden jämnt fördelat över de granskade enheterna fanns skäl att överväga om socialtjänsten hade kunnat agera mer kraftfullt i ett tidigare skede. Målgruppen unga med antisocialt beteende är svåra att nå när beteendena blivit för befästa och insatserna måste därför ges tidigare, vilket bygger på att socialtjänsten har verktyg för att identifiera tidiga varningssignaler och erbjuda omfattande stöd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende ungdomar med kriminellt beteende och missbruksproblem vid tre stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

⁶ Attention Deficit Hyperactivity Disorder

⁷ Structured Assessment of Violence Risk in Youth

⁸ Åström (2016) Att bedöma behov – utredningar av ungdomar som begått kriminella handlingar

⁹ Early Assessment Risk List

Bilaga

Ungdomar med kriminellt beteende och missbruksproblem-
tillämpning av LVU - Socialtjänstinspektörernas
kvalitetsgranskning